

Krystian Pawlaczyk

IDEA HISTORIOZOFII AUGUSTA CIESZKOWSKIEGO W PERSPEKTYWIE MYŚLI WSPÓŁCZESNEJ – STRESZCZENIE POPULARNONAUKOWE

Mój projekt badawczy poświęcony jest interpretacji adaptacyjnej i uwspółcześnieniu polskiej filozofii narodowej dziewiętnastego wieku na przykładzie idei historiozofii z wczesnych prac Augusta Cieszkowskiego. Nie ulega wątpliwości, że myśl okresu zaborów jest jednym z decydujących czynników, który przyczynił się do ukształtowania nowoczesnej tożsamości narodowej Polaków. Pragnę wykazać, że dorobek tej formacji intelektualnej wciąż może stanowić atrakcyjny punkt odniesienia dla współczesnych, filozoficznych prób zrozumienia i kształtowania rzeczywistości społeczno-politycznej. W swoim projekcie zamierzam skupić się na młodzieńczych pismach Augusta Cieszkowskiego, które zarysowują ideę historiozofii jako holistycznej nauki o dziejach, a które poprzedzają powstanie jego dojrzałego stanowiska z pracy *Ojczyzna nasza*. W przeciwieństwie do propozycji wielu zachodnich, dziewiętnastowiecznych myślicieli, koncepcja historiozofii nie jest obecnie traktowana jako przedmiot *stricto* filozoficznych studiów, które starają się odpowiadać na wyzwania współczesności. Filozofia Cieszkowskiego doczekała się wprawdzie wielu dokładnych opracowań, jednak są to przeważnie badania o charakterze wyłącznie historycznym, charakteryzujące okoliczności jej powstania i bezpośredni wpływ na epokę. Celem mojego projektu jest wypełnienie tej luki. Zamierzam dokonać tego z jednej strony poprzez szczegółową, filozoficzną i uwzględniającą Heglowski kontekst analizę młodzieńczego dorobku polskiego myśliciela, a z drugiej poprzez odniesienie go do współczesnych nurtów myślowych, takich jak postsekularyzm, teoria krytyczna, czy teologia polityczna. Pozwoli to na zdefiniowanie potencjału idei historiozofii, która wciąż może inspirować do pogłębionej refleksji nad rzeczywistością dziejową i społeczną. Próba uwspółcześnienia wczesnych poglądów Cieszkowskiego bazuje na założeniach metody interpretacji adaptacyjnej w rozumieniu Poznańskiej Szkoły Metodologicznej.

Powodem, dla którego podejmuję niniejszą problematykę badawczą, jest chęć przewyciężenia dominującego poglądu o swoistej „antykwaryczności” polskiej filozofii dziewiętnastego wieku – powszechnie uznawane jest jej historyczne oddziaływanie, lecz przeważnie nie jest ona traktowana jako żywa propozycja, która może cokolwiek wnieść do aktualnych dyskursów. Poprzez dokonanie adaptacyjnej interpretacji idei historiozofii z wczesnych prac pragnę wykazać, że myśl dziewiętnastowieczna w ogóle, a dorobek Cieszkowskiego w szczególności, stanowi ujęcie specyfiki polskiego rozumienia moderności, które nie jest ugruntowane w jednoznacznej krytyce przeszłości, lecz w wizji jej harmonijnej kontynuacji. Moje badania będą zatem formą zachęty dla podejmowania kolejnych prób aktualizacji polskiej filozofii narodowej. W szerszej perspektywie może przyczynić się to do refleksji nad potencjałem polskiego pojmowania nowoczesności w sytuacji powszechnie stwierdzanego kryzysu jej świeckiego wariantu.

Materialnym efektem mojej pracy będzie monografia napisana w języku angielskim i opublikowana w otwartym, międzynarodowym wydawnictwie. Zamierzam także ogłosić wyniki moich badań poprzez prezentację wystąpienia na XXXIII Kongresie Heglowskim, który odbędzie się w Warszawie, planowo w dniach 22-26 czerwca 2020 roku.